

เข็มทิศทางวิชาการ

ชีวิตและผลงาน ของเฮอร์เบิร์ต เอ ไฮมอนด์ (Herbert A. Simon)

**นักรัฐศาสตร์ที่ได้รับรางวัลอัลเฟรด บีเบล
สาขาเศรษฐศาสตร์ ประจำปี 1978**

หนังสือพิมพ์หลายฉบับประจำวันที่ 17 ตุลาคม 2521 ได้ลงข่าวเกี่ยวกับเฮอร์เบิร์ต เอ ไฮมอนด์ ในโอกาสที่เขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ประจำปี 1978 จากผลงานทฤษฎีการวินิจฉัยสั่งการในระดับองค์การเศรษฐกิจ เนื่องจากไฮมอนด์เป็นนักรัฐศาสตร์และเคยเป็นศาสตราจารย์สอนรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ ทฤษฎีองค์การ การบริหารงานโดยอาศัยเทคนิค สนเทศศาสตร์ คอมพิวเตอร์ศาสตร์ และจิตวิทยาเป็นอาทิ ผลงานของเขาจึงเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักสังคมศาสตร์อื่น ๆ มากกว่านักเศรษฐศาสตร์ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอผลงานโดยทั่วไปของไฮมอนด์ เพื่อจะชี้ให้เห็นความสนใจในระยะแรกจนกระทั่งเขาได้หันมาพัฒนาทฤษฎีการวินิจฉัยสั่งการ โดยจะชี้ให้เห็นว่าการวินิจฉัยสั่งการซึ่งเป็นหัวใจของวิชาการจัดการและการบริหารเกี่ยวข้องอย่างไรกับเศรษฐศาสตร์

นักวิชาการที่ศึกษาวิชาหนึ่งแต่ไปมีชื่อเสียงในอีกวิชาหนึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องน่าประหลาดแต่ประการใด ตัวอย่างในอดีตที่เห็นได้ชัดก็คือ นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงของเยอรมัน แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) มีพื้นฐานการศึกษาทางกฎหมายมาก่อน แมรี ปาร์กเกอร์ ฟอลเลตต์ (Mary Parker Follette) ได้ปริญญาทางปรัชญา ประวัติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ แต่ก็มีชื่อเสียงเพราะเขียนหนังสือที่ตีพิมพ์ทางบริหารธุรกิจ เชสเตอร์ บาร์นาค (Chester Barnard) นักบริหารระดับสูงผู้ไร้ปริญญา แต่ผลงานเขียนของเขา คือ *The Functions of the Executive* ได้กลายเป็นหนังสืออมตะที่คณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์จะต้องกำหนดให้นักศึกษาทุกคน

อ่านในระดับปริญญาเอก และบาร์นาตผู้นี้ ซึ่งมีผลงานและความคุ้นเคยส่วนตัวในการจูงใจให้ ไชมอนเริ่มสนใจแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพล (influence) และการเลือก (choice) โดยเฉพาะ เรื่องหลังนี้มีผลให้ ไชมอนหันมาศึกษาทฤษฎีการวินิจฉัยสั่งการจนได้รับรางวัลโนเบล ในที่สุด ในประเทศไทยก็มีนักปราชญ์ประเภทเซสเตอร์ บาร์นาต อาจารย์พระยาอนุমানราชธน ผู้มีพื้น ความรู้สำเร็จชั้นมัธยม 4 จากโรงเรียนอัสสัมชัญ สามารถจะสอนวิชามานุษยวิทยาและสังคมวิทยา แก่นิสิตระดับปริญญาตรีและโทของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมีผลงานทาง มานุษยวิทยาที่ตีพิมพ์ในนิตยสารมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงโดยทั่วไปจะต้องอ้างถึงเวลาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ แอนโทนี ดาวส์ (Anthony Downs) นักเศรษฐศาสตร์ศิษย์ก้นกุฎีของ เคนเนทท์ เจ เอโรว์ (Kenneth J. Arrow) ได้เขียนหนังสือ *An Economic Theory of Democracy* ซึ่งจัดได้ว่าเป็นหนังสือหนึ่งในสิบเล่มที่ดีที่สุดของรัฐศาสตร์ และหนังสือ *Inside Bureaucracy* ก็เป็นหนังสือชั้นแนวหน้าของรัฐประศาสนศาสตร์ที่ควรอ่านอย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจเรื่องของ ทฤษฎีองค์การในภาครัฐ เคนเนทท์ อี โบลดิง (Kenneth E. Boulding) นักเศรษฐศาสตร์ที่มี ผลงานทางสังคมศาสตร์และปรัชญามากมายจนแทบไม่น่าเชื่อ นักวิชาการจึงรู้จักเขาในนามของ นักสังคมศาสตร์มากกว่า เบอร์แทรม เอ็ม โกรส (Bertram M. Gross) นครรัฐศาสตร์ได้รับการ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าผู้เชี่ยวชาญทางเศรษฐกิจของประธานาธิบดีลินคอล์น บี จอห์นสัน ตรงกันข้ามกับชาลส์ อี ลินบลอม (Charles E. Linblom) นักเศรษฐศาสตร์ที่มีผลงานทาง รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ จนในที่สุดได้หันมาทำหน้าที่เป็นศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเยล เป็นอาทิ

เซอร์เบิร์ต เอ ไชมอน เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงและไม่ค่อยไปกว่าบุคคลที่ กล่าวข้างต้น เขาได้รับปริญญาเอกทางรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยชิคาโก ซึ่งในสมัยนั้นเป็น สำนักแรกที่เปลี่ยนเข็มหันมาสนใจรัฐศาสตร์ในแนวของพฤติกรรมศาสตร์อย่างจริงจัง ภายใต้ การนำของชาลส์ เมอริแอม (Charles Merriam) ดังนั้นผู้ที่ศึกษารัฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยชิคาโก ในสมัยนั้นจึงต้องศึกษาสังคมวิทยา จิตวิทยา และมานุษยวิทยา ตลอดจนสถิติและคณิตศาสตร์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การเมืองและการบริหาร นอกเหนือจากการใช้หลักกฎหมาย (legalism) การปฏิรูประบบการปกครองและการบริหาร (activism) และปรัชญา (philosophy)

ซึ่งทราบกันดีและใช้แพร่หลายอยู่แล้ว การสนใจพฤติกรรมศาสตร์จึงเป็นแนวโน้มนำไปสู่การใช้หลักวิทยาศาสตร์ (science) ของรัฐศาสตร์ในที่สุด

ในระยะเริ่มแรกไซมอนให้ความสนใจในเรื่องของการปกครองท้องถิ่น ได้ร่วมกับ ชาร์เรนส์ ริดลีย์ (Charence Ridley) เขียนหนังสือ *Measuring Municipal Activities* ซึ่งจัดได้ว่าเป็นหนังสือเกี่ยวกับการบริหารเทศบาลที่ดีเด่นในทศวรรษนี้ ที่สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เขาได้ศึกษาเรื่องการปกครองท้องถิ่น การปกครองมหานคร และการบริหารทั่วไป ๆ ไปอย่างกว้างขวาง เมื่อมีผลงานมากขึ้น เขาเริ่มไม่พอใจงานของเทเลอร์ (Taylor) กุลลิค (Gulick) และเออร์วิก (Urwick) ใน *Administrative Behavior* ไซมอนได้ชี้ให้เห็นว่ากฎเกณฑ์การบริหารของนักทฤษฎีสำนึกกลาสสิกไม่ได้เป็นวิทยาศาสตร์ในความหมายที่แท้จริง หากแต่มีลักษณะเป็นภาษิต คติพจน์ หรือคำขวัญมากกว่า และมีการขัดกันระหว่างกฎต่าง ๆ เมื่อนำมาวิเคราะห์อย่างจริงจัง การวิพากษ์วิจารณ์จุดอ่อนของทฤษฎีการบริหารสำนักกลาสสิกมีพันธะที่จะให้เขาจำต้องเสนอขอขยายและทฤษฎีใหม่ สำหรับการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ ไซมอนเห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์ควรมีแนวโน้มไปในสองทิศทาง คือการบริหารที่เป็นศาสตร์บริสุทธิ์ ซึ่งต้องอาศัยวิชาจิตวิทยาเป็นพื้นฐานทางหนึ่ง และการแนะนำนโยบายสาธารณะที่ดีกว่า ซึ่งในกรณีหลังนี้ไซมอนเห็นว่าจะจะเป็นสาขาวิชาที่ครอบคลุมทั้งรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมวิทยา อย่างไรก็ตาม ไซมอนเห็นว่ารัฐประศาสนศาสตร์ควรจะพัฒนาวิชาตามแนวแรก ทั้งนี้ ไซมอนจึงเสนอว่าวิชาการบริหารควรมีศัพท์ที่อธิบายความหมายในแต่ละเรื่องของวิชาการบริหารได้ และศัพท์เหล่านี้สามารถจะศึกษาได้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ เขาเห็นว่าศัพท์ที่มีในวิชาการบริหารมีจุดบกพร่องสองประการ กล่าวคือ ไม่สามารถจะยืนยันทดสอบในแง่ข้อเท็จจริงได้ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งก็คือไม่สามารถจะชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่าง “ค่านิยม” และ “ข้อเท็จจริง” ได้ การมีศัพท์จึงเป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่ความเป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ของวิชาการบริหาร นอกจากเรื่องของศัพท์แล้ว ไซมอนได้ชี้ให้เห็นข้อแตกต่างระหว่างเรื่องของค่านิยม และเรื่องข้อเท็จจริง ความแตกต่างในสองเรื่องนี้มีความสำคัญกับทฤษฎีการวินิจฉัยสั่งการ ค่านิยมเป็นเรื่องของ “อาจจะ” เป็นเรื่องของสิ่งที่ดีกว่าหรือชอบมากกว่า ส่วนข้อเท็จจริงเป็นเรื่องที่ยืนยันทดสอบกันได้ การวินิจฉัยสั่งการเป็นทฤษฎีที่มีการปะปนกันระหว่าง

ค่านิยมและข้อเท็จจริง ดังนั้น ไชมอนจึงพยายามที่จะชี้ให้ผู้อ่านเห็นข้อแตกต่างระหว่างค่าสองค่านี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาเรื่องทฤษฎีการวินิจฉัยสั่งการเข้าใจและแยกแยะความสำคัญของค่านิยมและข้อเท็จจริงได้ เขาเห็นว่าเป็นการยากที่จะชี้ข้อแตกต่างระหว่างค่านิยมและข้อเท็จจริง เพราะการตัดสินใจโดยใช้ค่านิยมในบางครั้งเป็น intermediate values ซึ่งมีเรื่องของข้อเท็จจริงปะปนอยู่ด้วย นอกจากนี้ นักบริหารอาจตัดสินใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงโดยมีค่านิยมของประชาธิปไตยแอบแฝงอยู่ เขาจึงเห็นว่าควรจะแยกข้อเท็จจริงและค่านิยมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ถ้าการตัดสินใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเป้าหมายสุดท้ายก็คือเรื่องของค่านิยม และถ้าเป็นเรื่องของวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายก็เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง เช่น คำกล่าวที่ว่า การจุ่มให้สำเร็จเป็นเป้าหมายสุดท้าย เป็นเรื่องของค่านิยมแต่การจุ่มให้สำเร็จจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อจุ่มให้ศัตรูไม่รู้ตัว หรือการจุ่มที่ไม่รู้ตัวขึ้นอยู่กับการปกปิดเรื่องเวลาและสถานที่ของการจุ่มเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงทั้งสิ้น ซึ่งสามารถจะศึกษาโดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ได้ ไชมอนอธิบายต่อไปว่าถ้านักบริหารต้องการจะตัดสินใจในเรื่องของข้อเท็จจริงเขาต้องการข้อมูล และคำแนะนำ ถ้าหากเข้าต้องการตัดสินใจเกี่ยวกับค่านิยม เขาต้องดูที่ทัศนคติหรือค่านิยมของชุมชนนั้น ๆ เป็นต้น

ข้อเสนอที่น่าสนใจของไชมอนเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการก็คือ เขาไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีของเศรษฐศาสตร์ที่อาศัยแนวความคิดของการมีเหตุผลที่สมบูรณ์ (complete rationality) ทฤษฎีการใช้หลักเหตุผลต้องอาศัยการให้คำจำกัดความอย่างชัดแจ้งเกี่ยวกับเป้าหมาย มีการจัดเป้าหมายให้เป็นไปตามลำดับความสำคัญ มีการเสนอทางเลือกหลายทางที่เป็นไปได้ ผลของทางเลือก การเปรียบเทียบทางเลือกและผล ในโลกแห่งความเป็นจริง คือในระบบบริหารมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้การวิเคราะห์โดยอาศัยหลักเศรษฐศาสตร์เป็นไปได้อย่างยาก เป็นต้นว่านักบริหารไม่มีเวลามากพอที่จะไปศึกษาหาทางเลือกได้หลาย ๆ ทาง โดยปกติหรือเท่าที่ปฏิบัติกัน นักบริหารจะสนใจและหาข้อมูลบางประการในแต่ละครั้งเท่านั้น และจะสนใจเฉพาะเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้อง อีกประการหนึ่งนักบริหารไม่มีงบประมาณเพียงพอที่จะศึกษาเพื่อเปรียบเทียบทางเลือกเหล่านั้นได้หมด ขำร้ายยิ่งกว่านั้นข้อมูลที่สำคัญก็หาไม่ได้ง่ายหรือบางครั้งก็หาไม่ได้เลย

โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จึงมีประโยชน์แก่เฉพาะเรื่องที่ไม่สลบซับซ้อน ปัญหาต่างๆ นำมาคิดคำนวณเป็นตัวเลขได้ และมีค่านิยมของมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องน้อยมาก ดังนั้นไซมอนจึงเสนอว่าในระบบบริหารการตัดสินใจควรระอาศัยหลัก “ความพึงพอใจ” (satisficing) ไม่ใช่เรื่องได้ผลมากที่สุด (maximizing) ซึ่งเขาเรียกว่าการมีเหตุผลที่มีขอบเขต (bounded rationality) ซึ่งเป็นแนวความคิดอยู่ระหว่างการได้เหตุผลและการไม่ใช้เหตุผล ไซมอนอธิบายว่านักบริหารจะต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เขามีความพึงพอใจหรือดีพอสมควร เพราะว่าเขาไม่มีความสามารถจะเลือกทางเลือกที่ให้ผลมากที่สุด นักบริหารในวงการธุรกิจต้องเลือกตัดสินใจให้ “กำไรเพียงพอ” ไม่ใช่ “กำไรมากที่สุด” หรือ “รายชุกรธรรม” ไม่ใช่ “ราคาสูงสุด” เป็นต้น การใช้หลักเรื่องความพอใจหรือดีพอใช้ได้ทำให้นักบริหารสามารถจะหาทางเลือกที่เป็นไปได้เท่าที่จิตใจและความสามารถของเขาจะพึงปฏิบัติได้

ไซมอนสาธยายทฤษฎีการวินิจฉัยสั่งการของเขาต่อไปอีกว่า แท้ที่จริงก็เป็นเรื่องของการบริหารหรือการจัดการนั่นเอง หน้าที่หลักของหัวหน้างานหรือนักบริหารก็คือการตัดสินใจ ซึ่งหมายความว่า จะต้องพยายามให้รู้ว่าการตัดสินใจนั้นทำกันอย่างไรเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นไซมอนจึงอธิบายให้เห็นขบวนการของการตัดสินใจซึ่งแบ่งออกได้เป็นสามตอน คือ การหาโอกาสเพื่อตัดสินใจ (intelligence activity) การค้นหาและวิเคราะห์ทางเลือก (design activity) และการเลือก (choice activity) สำระสำคัญของ การตัดสินใจ ก็คือการระอาศัยหลักความพึงพอใจซึ่งเขาเรียกว่า “administrative man” model มาทดแทน หลักการให้ได้ผลสูงสุดซึ่งเรียกว่า “economic man” model ดังได้กล่าวมาข้างต้น ส่วนเทคนิคที่ใช้สำหรับการตัดสินใจก็คือการแบ่งการวินิจฉัยสั่งการออกเป็นสองประเภท ซึ่งได้แก่ programmed decisions และ nonprogrammed decisions โดยไซมอนเห็นว่าการตัดสินใจทั้งสองแบบนี้มีลักษณะที่เชื่อมโยง (continuum) ซึ่งมีลักษณะต่างๆ กันตั้งแต่การตัดสินใจที่ programmed มากที่สุดจนถึงการตัดสินใจที่ nonprogrammed มากที่สุด สำหรับ programmed decisions ก็คือเรื่อง การตัดสินใจที่เกี่ยวกับงานประจำที่ปฏิบัติกันเป็นกิจวัตร หรืองานที่ทำซ้ำๆ ซากๆ งานเหล่านี้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ระดับล่างขององค์การ ซึ่งเวลาปฏิบัติจริงๆ ไม่มีโอกาสจะตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ตัวอย่างของ programmed decisions ได้แก่คณงานที่ประกอบขึ้นส่วนของรถยนต์

ในระบบราชการตัวอย่างของ programmed decisions ก็คือ การไปขอใบอนุญาตขับรถยนต์ ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะทดสอบจนถึงการออกใบอนุญาตให้เป็นเรื่องของ programmed decisions ทั้งสิ้น ส่วน nonprogrammed decisions เป็นการตัดสินใจในเรื่องที่ใหม่ เรื่องที่ไม่เคยเกิดขึ้นก่อน เป็นเรื่องสำคัญ หรือมีความยากแก่การตัดสินใจ ส่วนใหญ่จะเป็นการตัดสินใจของนักบริหารในระดับสูงและการตัดสินใจจะคำนึงถึงเรื่องความเสี่ยง และความไม่แน่นอน ตัวอย่างเช่น การจะตัดสินใจผลิตสินค้าใหม่ หรือการจะย้ายสถานที่ทำงานเป็นอาทิ ไชมอนอธิบายว่าเทคนิคที่มักใช้ใน programmed decision คือนิสัย ความรู้ และทักษะ งานประจำ ของเสมียน มาตรฐานการปฏิบัติงาน โครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมขององค์กร ส่วนเทคนิคที่พบกันเสมอใน nonprogrammed decisions คือการสรรหานักบริหารที่ใช้ดุลพินิจ ได้ดี มีสัญชาตญาณ (intuition) และมีภาวะสร้างสรรค์ (creativity) ซึ่งไชมอนกล่าวว่าเป็นเทคนิคที่มีมานานหลายพันปีมาแล้ว การสร้างป้อมหรือกำแพงเมืองจีนก็อาจจะมีการใช้เทคนิคเหล่านี้ก็ได้ แต่ในปัจจุบันไชมอนชี้ให้เห็นว่านักบริหารสามารถอาศัยการวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ การวิจัยการดำเนินงาน (operation research) การทดลองโดยใช้คอมพิวเตอร์ (computer simulation) หรือ การประมวลผลโดยใช้เครื่องจักรคำนวณ (electronic data processing) มาช่วยในการตัดสินใจ เทคนิคเหล่านี้ได้นำมาใช้ก่อนในเรื่องของ programmed decisions เพื่อทดแทนหน้าที่ของเสมียนพนักงาน ในระยะหลังเทคนิคเหล่านี้ได้นำมาใช้ช่วยในเรื่องของดุลพินิจ ซึ่งเป็นงานและหน้าที่ของนักบริหารระดับกลาง และเดิมเป็นเรื่องของ nonprogrammed สามารถจะเปลี่ยนมาเป็น programmed decisions ได้ เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับการควบคุมสต็อก และการควบคุมผลผลิต เป็นต้น ไชมอนได้พยายามศึกษาทดลองการศึกษาในแนวนี้โดยอาศัยคอมพิวเตอร์เทคโนโลยี เขาหวังว่าถ้าเทคนิคเหล่านี้เจริญมากยิ่งขึ้นเครื่องจักรเหล่านี้ก็จะสามารถช่วยการตัดสินใจในเรื่องที่ยุ่ยากสลับซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น

จากการเสนอผลงานของไชมอนมาโดยสังเขป จะสะท้อนให้เห็นว่าผลงานในเรื่องการปกครองท้องถิ่น การปกครองมหานคร หรือการบริหารทั่วไปในระยะแรกเป็นความสนใจในฐานะของนักรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ แม้ผลงานการวิจัยสังการก็มีประโยชน์ในแง่ของการศึกษาการวิจัยสังการในวิชารัฐศาสตร์ หรือแก่นักบริหารในระบบราชการซึ่ง

เป็นเรื่องของรัฐประศาสนศาสตร์ อย่างไรก็ตามไม่ได้รับการโจมตีจากนักรัฐประศาสนศาสตร์ ในฐานะที่ผลงานของเขามีลักษณะเป็นการมองทฤษฎีบริหารในทัศนะของแนวการศึกษาแบบทั่วไป (generic approach) ไม่มีการแยกคำว่า “ราชการ” (public) ออกจากการบริหารทั่วไป ผลงานของเขาจึงมีคุณค่าน้อยต่อการบริหารรัฐกิจ นักรัฐประศาสนศาสตร์เห็นว่าผลงานของเขาคงจะเป็นประโยชน์ต่อศาสตร์การบริหาร (administrative science) หรือ การบริหารงานโดยอาศัยเทคนิค (management science) มากกว่า แม้นักรัฐประศาสนศาสตร์จะไม่พอใจงานในระยะหลังของเขา ไชมอนก็ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้กำหนดทิศทางใหม่ให้รัฐประศาสนศาสตร์ ในปี ค.ศ. 1947 ให้รัฐประศาสนศาสตร์หันมาสนใจพฤติกรรมศาสตร์และการบริหารงานโดยอาศัยเทคนิค ในอีกมุมหนึ่ง ไชมอนได้กลายเป็นวีรบุรุษของบริหารธุรกิจ เพราะบริหารธุรกิจสนใจวิชาในแง่ของแนวการศึกษาแบบทั่วไปมากกว่า บริหารธุรกิจเป็นลักษณะวิชาที่ปลดออกจากปัจจัยของการเมืองและนโยบายมากกว่าการบริหารรัฐกิจ การบริหารธุรกิจจึงสามารถใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ศึกษาได้ดีกว่าการบริหารรัฐกิจ ซึ่งมีตัวแปรของเรื่องการเมืองและนโยบายควบคุมอยู่ตลอดเวลา โดยเหตุนี้ ไชมอนจึงมีชื่อเสียงในหมู่นักวิชาการบริหารธุรกิจในเรื่องของทฤษฎีองค์การ และการบริหารโดยอาศัยเทคนิค ผลงานการวินิจฉัยสั่งการและแง่อื่นๆ ขององค์การเช่นเรื่องของอิทธิพล อำนาจหน้าที่ หรือการสื่อสารความได้รับความสนใจจากนักทฤษฎีองค์การและนักสังคมวิทยา การสนใจเรื่องการรับรู้ (cognition) ที่เกี่ยวกับกระบวนการคิด (thought process) และในการพัฒนาระบบการคิด “thinking machine” ทำให้เขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์ทางการบริหารและจิตวิทยา ความสนใจในระยะหลังจนถึงทุกวันนี้ก็คือ การอาศัยคอมพิวเตอร์มาช่วยในด้านการตัดสินใจ ทำให้เขาได้รับการแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ทางคอมพิวเตอร์ศาสตร์และจิตวิทยา เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ได้รับการยกย่องจากนักวิชาการหลายฝ่าย ผลงานที่สำคัญที่สุดของเขาก็คือการช่วยขยายทฤษฎีวิจัยสั่งการซึ่งเดิมที่อาศัยหลักของ “economic man” model มาเป็น “administrative man” model จึงเป็นการพัฒนาทฤษฎีให้มาใช้ในโลกแห่งความเป็นจริงได้ และการใช้เทคนิคทางคอมพิวเตอร์มาช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับ nonprogrammed decisions ไชมอนจึงเป็นบุคคลที่อาศัยหลักวิทยาศาสตร์อย่างสูง การกีดกันทฤษฎีในตำนานนี้ของเศรษฐศาสตร์กลับกลายเป็นมาพัฒนาวิธีการตัดสินใจ

การเพิ่มตัววิชาความรู้ให้กับเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการพัฒนาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ สำหรับใช้ในระบอบองค์การ เขาจึงได้รับการสถาปนาให้เป็นนักเศรษฐศาสตร์อีกตำแหน่งหนึ่งในการประกาศเกียรติคุณการได้รับรางวัล ว่าแม้ไซมอนจะได้รับการสศุติว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในหลายสาขาของศาสตร์ต่างๆ แต่ “เหนือสิ่งอื่นใดเขาเป็นนักเศรษฐศาสตร์” ไซมอนคงแปลกใจไม่น้อยที่เขาได้กลายเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของโลก จากผลงานที่เขาตั้งใจจะเขียนขึ้นเพื่อใช้อธิบายทิศทางหรือแนวเค้าโครงความคิดของวิชาการบริหารและช่วยนักบริหารในการเลือกและโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าชาลส์ เมอริอัมยังมีชีวิตอยู่ เขาคงจะปลื้มใจไม่น้อยที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยชิคาโก ที่เขาอุทิศสาค์ทุ่มเทเปลี่ยนทิศทางเพื่อให้นักรัฐศาสตร์มีความรู้ทางสังคมศาสตร์และคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐาน สามารถจะผลิตนักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน เช่น ฮาร์โรลด์ ดี ลาสเวล (Harold D. Lasswell) โรเบิร์ต เอ ไทล (Robert A. Dahl) วี โอ คี (V.O. Key Jr.) แกลเบรียล อัลมอน (Gabriel Almond) เอเวอรี เลเซอร์สัน เวเบอร์ (Avery Leiserson) และ เซอร์เบิร์ต ไซมอน ซึ่งมีศักดิ์ศรีและผลงานไม่ด้อยไปกว่า แมกซ์ นักสังคมศาสตร์ที่มีความรอบรู้สารพันที่ล่วงลับไปแล้ว

ปัจจุบันไซมอนมีอายุ 62 ปี เป็นศาสตราจารย์ทางคอมพิวเตอร์ศาสตร์และจิตวิทยาที่มหาวิทยาลัย คาร์เนกี-เมลลอน ณ เมืองพิตส์เบิร์ก มลรัฐเพนซิลเวเนีย

อุทัย เลาทวีเชียร

หนังสืออ้างอิง

- Herbert Simon, *Administrative Behavior* N.Y. : The McM illan Company, 1957
- _____, *The New Science of Management Decisions* (New York : Harper & Row, 1960)
- _____, *The Shape of Automation* (New York : Harper & Row, 1965)
- _____, *Models of Men* (New York : Wiley, 1967)
- James C. March and Robert A. Simon, *Organizations* (New York : John Wiley & Sons, Inc., 1967)

- Herbert Simon, Donald W. Smithburg, and Victor A Thompson, *Public Administration* (New York : Knopf, 1950)
- Herbert Simon and Clarence Ridley, *Measuring Municipal Activities* (Chicago : International City Managers' Association, 1938)
- Herbert Simon, et. al., *Centralization vs. Decentralization in Organizing the Controller's Department* (New York : Controllershship Foundation, 1954)
- Herbert Simon, "A Comment on the Science of Public Administration," *Public Administration Review*, 1948
- Herbert A. Simon, "Political Research : The Decision - Making Framework," in David Easton (ed.), *Varieties of Political Theory* (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1966)
- , "The Changing Theory and Changing Practice of Public Administration," in Ithiel de Sola Pool (ed.), *Contemporary Political Science : Toward Empirical Theory* (New York : Mcgraw-Hill Book Company, 1967)
- Martin Landau, "The Concept of Decision Making in the Field of Public Administration," in S. Mailick and E.H. Van Ness (ed.), *Concepts and Issues in Administrative Behavior* (New Jersey : Prentice-Hall, 1962)
- Robert T. Golembiewski, William A. Welsh, William J. Crotty, *A Methodological Primer for Political Scientists* (Chicago : Rand McNally & Company, 1969)
- Herbert J. Storing, "The Science of Administration : Herbert A Simon," in Herbert J. Storing (ed.), *Essays on the Scientific Study of Politics* (New York : Holt, Rinehart and Winston, In., 1962)
- Martin Landau, *Political Theory and Political Science* (New York : The McMillan Co., 1972) บทที่ ๗ ซึ่งเป็นเรื่องของ "Political Science and Public Administration : Field and the Concept of Decision Making"